

Arbetsmarknadsdepartementet
Remissvar
103 33 Stockholm

Stockholm augusti 2016

Ett nytt ersättningssystem för mottagande av ensamkommande barn och unga (Promemoria 2016-06-21)

Akademikerförbundet SSR överlämnar härmed sitt yttrande över rubricerat betänkande.

Sammanfattning av promemorian

Promemorian föreslår ett nytt ersättningssystem för kommunernas mottagande av ensamkommande barn och unga som bygger på schabloner som till stor del betalas ut automatiskt istället för dagens system som bygger på att kommunerna ansöker för sina kostnader i efterhand. Syftet är att minska statens kostnader för mottagande av ensamkommande barn men också att minska administrationen för Migrationsverket så väl som för kommunerna.

Akademikerförbundet SSR:s övergripande kommentarer till promemorian

Akademikerförbundet SSR välkomna ett nytt ersättningssystem som minskar administrationen inom kommunerna och Migrationsverket. Det nuvarande systemet är svåröverskådligt för kommunerna. Det är ofta oklart hur mycket utgifter de kommer att få ersättning för, vilket försvårar planeringen av verksamheten. Förbundet delar dock inte promemorians utgångspunkter i flera delar. Med de föreslagna sänkningarna av ersättning styrs socialtjänsten från att göra en individuell bedömning av barn och ungas behov till att anpassa placeringsformen efter regelverket för statlig ersättning. Trots att förslaget ska ha barnperspektivet som utgångspunkt föreslås flera förändringar som är diskriminerade mot ensamkommande barn jämfört med andra barn i Sverige. Forskning har visat att Sverige varit väldigt framgångsrikt i mottagandet av ensamkommande barn när det gäller etablering på arbetsmarknaden. Förslaget om att ensamkommande unga ska flytta till anläggningsboende när de fyller 18 år riskerar att allvarligt försvåra deras möjligheter att fortsätta sina studier och i förlängningen etablera sig på arbetsmarknaden. Att ryckas upp från sitt sociala sammanhang i boende, skola och fritidsaktiviteter innebär stora risker för den ungas hälsa och utveckling. Risker som får hanteras av bland annat socialsekreterare, boendepersonal, skolkuratorer och kuratorer inom hälso- och sjukvården.

Akademikerförbundet SSR
Box 128 00, 112 96 Stockholm
08-617 44 00
kansli@akademssr.se
www.akademssr.se

SSR Direkt
Frågor om anställning och arbetsliv
08-617 44 71
ssrdirekt@akademssr.se

Medlemsservice
Frågor om medlemskap och avgifter
08-617 44 70
medlem@akademssr.se

Akademikerförbundet SSR bedömer inte att ett nytt ersättningssystem kan införas redan 1 januari 2017 då flera förslag behöver arbetas om och kommunerna måste få möjlighet att ställa om sitt arbete.

Schablonersättning för kapacitet och beredskap för mottagande

Akademikerförbundet SSR anser att det är rimligt att ersättningen om 500 000 kr för upprättad överenskommelse för mottagande tas bort i och med att det numera är obligatoriskt för alla kommuner att ta emot ensamkommande barn. Förbundet välkomnar att ersättningen delas upp i en fast del om 500 000 kr som betalas i början av varje år och att det betalas ut en rörlig del utifrån hur många barn kommunen beräknas ta emot. Det framkommer inte i promemorian hur hög den rörliga delen kommer att vara per barn. Det framkommer inte heller hur de inriktningar som kommunerna kan ha för sitt mottagande idag tillgodoses med det nya systemet. Med tanke på hur mycket färre flickor det är som kommer utan vårdnadshavare och att de som ändå kommer har behov av att placeras på boenden där det finns andra ensamkommande flickor, krävs det lösningar där dessa behov tillgodoses. Sådana lösningar kan vara dyrare eftersom de är ovanligare.

Schablonersättning till ankomstkommuner

Promemorian föreslår att ankomstkommuner ska få en ersättning på 3 000 kr per dygn och mottaget barn som betalas ut i efterhand efter ansökan. Den nuvarande schablonen på 500 000 kr för tillfälligt mottagande ska räknas in i ersättningen. Akademikerförbundet SSR bedömer att förslaget innebär att förutsättningarna för ankomstkommunerna att ha den beredskap som krävs kraftigt försämrats. De ankomstkommuner som har en stor andel tillfälligt mottagande måste ges mer stabila förutsättningar för planering och beredskap för mottagande. Förbundet anser att ankomstkommunernas ersättning också ska vara indelad i ett fast och ett rörligt schabloniserat belopp där det rörliga beloppet betalas ut direkt i efterskott.

Schablonersättning för mottagande i anvisningskommun

Enligt förslaget ska en schablonersättning på 52 000 kr per barn betalas ut till anvisningskommunen. Detta ska täcka kostnader för transporter av barn, socialtjänstens utrednings- och uppföljningskostnader, tolkkostnader, kostnader för god man och andra relaterade kostnader. Enligt SKL:s beräkningar täcker den föreslagna ersättningen inte ens socialtjänstens kostnader för utredning och arvode för god man. Utöver detta ska ett engångsbelopp på 30 000 kr betalas ut om barnet får uppehållstillstånd. Akademikerförbundet SSR instämmer i SKL:s bedömning att schablonersättningen för mottagande är allt för låg för att täcka socialtjänstens kostnader för att utreda, placera och följa upp barnets behov under flera år. En god man har rätt till ersättning för sitt uppdrag varje år och förbundet har flera gånger påtalat behovet av att systemet med gode män ses över. Gode män behöver få utbildning för, och stöd, i sitt uppdrag. Det finns en samsyn mellan förbundet, SKL och regeringen om problemen inom den sociala barn- och ungdomsvården och i många fall även om lösningarna. Att föreslå en

underfinansiering av mottagandet av ensamkommande barn kommer att innebära att arbetsbelastningen och personalomsättningen ökar ytterligare och att ensamkommande så väl som andra barn och unga inte får det stöd de har behov av och har rätt till.

Schablonersättning per dygn för mottagande av ensamkommande

Promemorian föreslår en schablonersättning på 1350 kr per dygn per mottaget barn. Sänkningen från dagens 1 900 kr per dygn per motiveras med att en betydande andel av ensamkommande 16-17-åringar kommer att kunna placeras i stödboende. Därmed kommer den genomsnittliga kostnaden för placeringar av ensamkommande barn kunna sänkas. Precis som det framgår i promemorian är stödboende främst tänkt som en boendeform för unga i åldern 18-20 år. Om det finns särskilda skäl kan även 16-17-åringar placeras i stödboende. Vid placering ska socialtjänsten bedöma vilken insats som bäst motsvarar den ungas behov. Akademikerförbundet SSR bedömer det inte troligt att en betydande del av de ensamkommande barn som är 16-17 år har behov som bäst tillgodoses av stödboende, jämfört med boende i familjehem eller HVB. Stödboende är en bra placeringsform för barn och unga vuxna som successivt ska slussas ut i eget boende. Promemorian utgår ifrån att kommunerna placerar en stor del av de ensamkommande barnen i boenden som erbjuder omotiverat mycket omsorg. Förbundet håller inte med om det. De HVB som inriktar sig på ensamkommande är oftast hem för boende som ger omsorg och inte vård. Våra medlemmar har snarare lyft bristen på HVB för ensamkommande med vårdbehov. Detta kan vara en anledning till att många ensamkommande placeras på SIS-institutioner. Med förslaget om sänkt schablon styr regeringen socialtjänsten bort från att göra individuella bedömningar enligt SoL till att anpassa placeringsformen efter regelverket för statlig ersättning. Det är diskriminerande mot ensamkommande barn jämfört med andra barn som har behov av socialtjänstens stöd. Ensamkommande unga kommer troligtvis behöva mer stöd framöver eftersom deras framtid i Sverige kommer att vara oviss även efter beslut om uppehållstillstånd med tanke på att huvudregeln kommer att vara tillfälliga tillstånd.

Promemorian föreslår att rätt till ersättning ska upphöra om barnet återförenas med sina föräldrar. Akademikerförbundet SSR anser att det måste klargöras när i återföreningsprocessen detta sker med tanke på att de flesta återföreningar kommer att ske genom att föräldrar kommer till Sverige som asylsökande. Det är inte alltid lämpligt eller möjligt att avsluta en placering omedelbart när föräldrarna kommer till landet. Både barn och föräldrar kan också behöva stöd under en övergångsperiod.

Begränsad möjlighet till ersättning för asylsökande unga vuxna

Promemorian föreslår att kommunen endast ska ha rätt till ersättning för ensamkommande unga vuxna som är placerade enligt LVU eller enligt SoL med liknande vårdbehov. Andra ensamkommande unga ska flytta till ett av Migrationsverkets anläggningsboenden i väntan på beslut om uppehållstillstånd. I möjligaste mån ska den unga erbjudas anläggningsboende

i den kommun hen vistats i. Akademikerförbundet SSR avstyrker förslaget och anser att det saknas en analys av förslagets konsekvenser för den unga så väl som för samhället i stort. Förbundet anser att förslaget allvarligt försvårar ensamkommande unga vuxnas etablering i Sverige. Den unga riskerar att få byta skola och socialt sammanhang både vid 18-årsdagen och när hen senare eventuellt får uppehållstillstånd. Detta innebär allvarliga risker för den ungas hälsa och utveckling. Risker som får hanteras av bland annat boendepersonal, skolkuratorer, socialsekreterare och kuratorer inom hälso- och sjukvården. Om förslaget ändå genomförs bör huvudregeln vara att den unga anvisas till samma kommun om hen beviljas uppehållstillstånd. Förslaget riskerar även att öka antalet placeringar enligt LVU.

Schablonersättning för ensamkommande unga vuxna med uppehållstillstånd

Kommunen föreslås få 750 kr per dygn för ensamkommande 18-20-åringar som har uppehållstillstånd. Den lägre ersättningen motiveras med att unga vuxna inte ska behöva vara placerade enligt LVU eller SoL för att ersättningen ska betalas ut, vilket anses minska socialtjänstens arbetsbörda. Unga vuxna bedöms i högre grad kunna bo i egna lägenheter, på folkhögskolor eller liknande. Utbetalningen ska kopplas till att den unga får studiehjälp från CSN. Unga som fortsätter studera har enligt utredningen rätt till studiemedel. För de ensamkommande barn som kom efter den 24 november 2015 gäller inte detta då de som huvudregel kommer att få tillfälliga tillstånd som inte lär ge rätt till studiemedel. Akademikerförbundet SSR anser att schablonen utgår ifrån att alla ensamkommande unga vuxna ska bo i eget boende utan behov av stöd från vuxna. När det gäller andra unga vuxna som studerar på gymnasiet är föräldrarna försörjningsskyldiga tills barnet fyller 21 år. Därför bör schablonersättningen gälla upptill den unga fyller 21 år för att ge ensamkommande liknande förutsättningar som andra unga som har sina föräldrar i landet. Med tanke på bristen på hyreslägenheter och att den unga kan ha fortsatt behov av stöd kommer en betydande del av ensamkommande unga vuxna ha behov av boende på HVB eller i stödboende. Här är ytterligare ett exempel på hur kommunerna tvingas från individuell bedömning enligt SoL och mot boenden i nivå med den statliga regleringen för ersättning. Därför bör schablonen justeras upp.

Heike Erkers
Förbundsordförande

Josefine Johansson
professionsstrateg